

ЦИФРОВІ КОЛЕКЦІЇ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК: ВІД ГЛОБАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ДО НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАКТИК / DIGITAL COLLECTIONS OF EDUCATIONAL LIBRARIES: FROM GLOBAL STRATEGIES TO NATIONAL PRACTICES

Ангеліна Жигалюк,

Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В.О. Сухомлинського, Київ, Україна,
<http://orcid.org/0009-0005-4155-8152>

Анотація. У роботі проаналізовано трирівневу модель функціонування цифрових колекцій освітянських бібліотек: від глобальних стратегій World Digital Library до регіональних практик Europeana та національного досвіду Електронної бібліотеки «Україніка». Розкрито роль цифрових хабів як стратегічного ресурсу національної стійкості України в умовах воєнного стану та енергетичних викликів. Обґрунтовано необхідність технологічної модернізації вітчизняних репозиторіїв для їхньої повноцінної інтеграції у світовий суспільно-комунікаційний простір.

Ключові слова: освітянські бібліотеки, цифрові колекції, World Digital Library, Europeana, Електронна бібліотека «Україніка», цифрова трансформація, культурна спадщина

Abstracts. This study analyzes a three-level model of digital collections in educational libraries, spanning from the global strategies of the World Digital Library to the regional practices of Europeana and the national experience of the Electronic Library "Ukrainika." The paper highlights the role of digital hubs as a strategic resource for Ukraine's national resilience amidst wartime and energy challenges. Furthermore, it justifies the necessity of technological modernization for domestic repositories to ensure their full integration into the global socio-communicative space.

Keywords: educational libraries, digital collections, World Digital Library, Europeana, Electronic Library "Ukrainika", digital transformation, cultural heritage

Актуальність. У сучасних умовах перманентних криз – як глобальних (соціально-політична нестабільність, цифрові трансформації), так і локальних для України (стан війни, енерге-

тичні виклики та блекаути) – цифрові колекції освітянських бібліотек постають як стратегічний ресурс національної стійкості. В умовах обмеженого фізичного доступу до фондів, популяризація культурної та наукової спадщини через цифрові хаби стає не лише інструментом просвітництва, а й засобом самоідентифікації та фахового зростання освітян. Попри об'єктивні труднощі (недостатність матеріально-технічної бази, дефіцит обладнання для оцифрування та прагнення зберегти традиційний візит читача), бібліотеки мають перевести діяльність у площину відкритого доступу, популяризації інтелектуальних здобутків та активної комунікації зі світовою спільнотою.

Метою дослідження є проаналізувати механізми впровадження світових цифрових стратегій у діяльність освітянських бібліотек України на прикладі тривірневої моделі (глобальної – World Digital Library, регіональної – Europeana та національної – Електронна бібліотека «Україніка») для визначення оптимальних шляхів цифрової репрезентації та збереження науково-педагогічної спадщини.

З'ясовано, що в умовах глобальної цифровізації відбувається трансформація академічних бібліотек від технократичних центрів накопичення ресурсів до відкритих соціально-комунікаційних хабів. Сучасна парадигма розвитку бібліотечної справи передбачає реалізацію «третьої місії» – посилення соціальної відповідальності інституції та її активну участь у розбудові суспільства знань. Цифрова трансформація дозволяє вийти за межі простого відтворення аналогових фондів, перетворюючи інституційні репозиторії на комплексні системи збереження та презентації інтелектуальної спадщини (Corrall, 2022).

Особливої ваги цей процес набуває в сучасних українських реаліях, де цифрова трансформація освітянських бібліотек трансформується з суто технічного завдання у стратегію збереження національної пам'яті та забезпечення інтелектуальної безперервності в умовах системних безпекових та енергетичних викликів. Це зумовлює інтеграцію вітчизняних бібліотечних ресурсів у глобальний інформаційний простір, що є критично важливим для підтримки національної ідентичності та забезпечення сталого освітнього процесу.

У цьому контексті особливого значення набуває глобальний рівень цифрових стратегій, представлений Світовою цифровою бібліотекою (World Digital Library, n.d.). Вона функціонує як міжнародний освітній хаб, що об'єднує колекції понад сотні бібліотек та архівів світу, забезпечуючи багатомовний відкритий доступ до рукописів, карт, рідкісних книг, фотографій та аудіовізуальних матеріалів. Освітня функція WDL полягає у створенні умов для використання автентичних джерел у навчальному процесі, розвитку критичного мислення та міжкультурного діалогу. Кожен експонат у колекціях супроводжується метаданими – роком видання, країною походження, мовою та історичним контекстом, що дозволяє інтегрувати матеріали у навчальні програми та дослідницькі проєкти. Таким чином, WDL задає рамку глобальної інтеграції освітянських бібліотек у цифровий простір, формуючи модель, до якої можуть долучатися континентальні та національні ініціативи.

На континентальному галузевому рівні цифрова колекція представлена платформою Europeana, що інтегрує культурні та освітні ресурси європейських бібліотек, архівів і музеїв (Europeana, n.d.). Вона створена для підтримки викладачів, учнів і студентів. У її межах пропонуються готові навчальні матеріали, інтерактивні інструменти (наприклад, платформа Historiana). Завдяки впровадженню сучасних технологічних стандартів, зокрема IIF (International Image Interoperability Framework), платформа забезпечує високу якість візуалізації та сумісність даних між різними інституціями. Об'єкти подані у структурованому вигляді з метаданими про походження, що робить колекцію практичним інструментом для розвитку цифрової грамотності та критичного мислення.

На національному рівні цифрові колекції освітянських бібліотек України репрезентує Електронна бібліотека «Україніка» Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського (Україніка: електронна бібліотека, б. д.). Вона є системним репозиторієм, що охоплює рідкісні книги, періодику, рукописи, картографічні матеріали та архівні документи, які відображають історію, культуру й розвиток освіти в Україні. Особливу увагу привертають колекції педагогічної спадщини – праці К. Ушинського, В. Сухомлинського та інших українських педагогів, що

забезпечують доступ до першоджерел формування національної освітньої думки.

Освітня функція «Україніки» полягає у створенні цифрового середовища для викладачів, студентів і дослідників. Тут представлені цифрові архіви освітніх періодичних видань, документи з історії українських університетів та шкільництва, а також матеріали, що інтегрують український досвід у міжнародний освітній дискурс. Завдяки цьому «Україніка» виконує подвійну роль: з одного боку – збереження та популяризація національної пам'яті, з іншого – інтеграція українських освітніх ресурсів у глобальні цифрові платформи, такі як Europeana та WDL.

Висновки. Аналіз трирівневої моделі впровадження цифрових стратегій дозволяє визначити оптимальні шляхи розвитку вітчизняних освітянських бібліотек. По-перше, це перехід від простого накопичення ресурсів до створення змістовних освітніх середовищ за прикладом Світової цифрової бібліотеки (WDL), де кожен об'єкт супроводжується аналітичним описом для використання у навчанні. По-друге, це технологічна модернізація та стандартизація за зразком платформи Europeana (зокрема впровадження стандарту IIIF), що забезпечує відкритість та сумісність українських фондів із міжнародними мережами. По-третє, це розвиток національного репозиторію на базі електронної бібліотеки «Україніка», яка має стати ключовим інструментом збереження науково-педагогічної спадщини та забезпечення інтелектуальної стійкості освіти в умовах сучасних викликів. Такий підхід гарантує не лише збереження національної пам'яті, а й повноцінну інтеграцію українських освітянських ресурсів у глобальний цифровий простір.

Джерела:

1. Corral, S. (2022). The social mission of academic libraries in higher education. In T. Schlak, S. Corral, & P. Bracke (Eds.). *The social future of academic libraries: New perspectives on communities, networks, and engagement* (pp. 109–148). Facet. <https://doi.org/10.29085/9781783304738.007>
2. Europeana. (n.d.). URL : <https://www.europeana.eu/>
3. World Digital Library. (n.d.). Library of Congress. URL : <https://www.loc.gov/collections/world-digital-library/about-this-collection/>

4. *Україніка: електронна бібліотека*. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB>

**АНГЛІЦИЗМИ У ЦИФРОВОМУ СПОРТИВНОМУ
ДИСКУРСІ ТА ЇХ РОЛЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ
ЛЕКСИЧНІЙ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ / ANGLICISMS
IN DIGITAL SPORTS DISCOURSE AND THEIR ROLE
IN THE PROFESSIONAL LEXICAL COMPETENCE
OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION SPECIALISTS**

Наталія Зайцева,

кандидат філологічних наук,

Національний університет біоресурсів і природокористування

України, Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0008-4030-7185>

Людмила Клименко,

кандидат філологічних наук,

Національний університет біоресурсів і природокористування

України, Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-1649-9259>

Анотація. У науковому доробку досліджено функціонування англіцизмів у цифровому спортивному дискурсі та їхній вплив на формування професійної лексичної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури. Проаналізовано типологію англійських запозичень у сфері фітнес-індустрії та цифрових спортивних платформ (соціальні мережі, застосунки, онлайн-тренування), визначено структурно-семантичні особливості та комунікативні функції. Обґрунтовано доцільність використання аналізу англіцизмів у навчальному процесі як засобу розвитку професійної термінологічної грамотності. З'ясовано, що англіцизми виступають маркерами цифровізації спорту, інструментом інтернаціоналізації професійної комунікації та чинником оновлення галузевої термінології.